

POSTPARTUM DÖNEMDEKİ PRİMİPAR ANNELERE LOĞUSA VE YENİDOĞAN BAKIM EĞİTİMİ MATERNAL BAĞLANMAYI ARTTIRDI: SON TEST KONTROL GRUPLU EĞİTİMSEL ARAŞTIRMA

PRİMİPAR MOTHERS IN POSTPARTUM PERIOD GIVEN MATERNITY AND NEWBORN EDUCATION INCREASED ATTACHMENT: POST TEST WITH CONTROL GROUP SEMI EXPERIMENTAL RESEARCH

Sibel Öztürk¹ Behice Erci²

¹Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri
Fakültesi Ebelik Bölümü Erzurum
²İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi
Halk Sağlığı Hemşireliği

Yazışma Adresi:

Sibel Öztürk
Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi
Ebelik Bölümü Erzurum 0442 Erzurum –
Türkiye

E posta: sibelc-06@hotmail.com

Kabul Tarihi: 19 Temmuz 2016

doi: [10.5505/bsbd.2016.63325](https://doi.org/10.5505/bsbd.2016.63325)

Balikesir Sağlık Bilimleri Dergisi

ISSN: 2146-9601
e-ISSN: 2147-2238

bsbd@balikesir.edu.tr
www.bau-sbdergisi.com

ÖZET

GİRİŞ ve AMAÇ: Araştırma postpartum dönemde primipar annelere verilen eğitimin yenidoğanı algılama ve maternal bağlanmaya etkisini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

YÖNTEM ve GEREÇLER: Araştırma Mart 2009- Şubat 2011 tarihleri arasında kontrol gruplu deneme modeliyle yapılmıştır. Araştırmanın evrenini, Erzurum il merkezinde bir aile sağlığı merkezine kayıtlı primipar, postpartum dönemde olan anneler oluşturmuştur. Araştırmanın örnekleminde ise güç analizi ile belirlenen rastlantısal örnekleme yöntemiyle seçilen 55 kontrol, 55 Eğitim grubunda olmak üzere toplam 110 anne ile çalışılmıştır. Verilerin toplanmasında annelerin tanıtıcı özelliklerine ilişkin kişisel bilgi formu, Yenidoğanı Algılama Ölçeği ve Maternal Bağlanma Ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen veriler; yüzdellik, ki-kare, varyans analizi, korelasyon kullanılmıştır.

BULGULAR: Annelerin yenidoğanı algılama durumları karşılaştırıldığında; eğitim grubundaki annelerin %92.7'si kontrol grubundaki annelerin %85.5'inin bebeğini olumlu algıladığı, gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($p>0.05$). Her iki gruptaki annelerin 4. ve 12. haftada maternal bağlanma düzeyleri incelendiğinde; eğitim grubundaki annelerin maternal bağlanma düzeyleri daha yüksek bulunmuştur ve gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($p<0.001$, $p<0.05$).

TARTIŞMA ve SONUÇ: Primipar annelere verilen eğitim annelerin maternal bağlanma düzeyini artırdığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Postpartum, anne, yenidoğanı algılama, maternal bağlanma, eğitim

SUMMARY

INTRODUCTION: The research was conducted to determine the effect of postpartum development of newborn perception and maternal attachment training provided to primiparous mother.

METHODS: The research was conducted between March 2009-February 2011 with the semi-experimental design with a control group. The population of the research, a family health center in Erzurum registered primipar which has created mothers in the postpartum period. The population of the research consisted of primipar mothers postpartum period. The sample of the study with a randomized sampling method determined by power analysis selected 55 control has a total of 110 mothers, including 55 in the experimental group. Personal information form for the collection of data and descriptive characteristics of the mother Newborn Perception and Maternal Attachment Scale was used. The resulting data, chi-square test, independent samples t test was used for analysis of variance for repeated measures.

RESULTS: When the newborn perceptions of mothers were compared, %92.7 of the mothers in the education group perceived their babies positively whereas %85.5 of the mothers in the control group perceived positively but the difference between education and control group was not found statically significant ($p>0.05$). When the maternal attachment level of the mothers in both groups was analyzed, the level of the mothers in education groups was find high and the difference between education and control group was found statically significant ($p<0.001$, $p<0.05$).

DISCUSSION AND CONCLUSION: The training given to primipar mother was determined to increase the confidence level of the mother.

Keywords: Postpartum, mother, newborn, maternal attachment, education

GİRİŞ

Doğum sonrası ilk günlerde başlayan anne-bebek etkileşimi daha sonraki gün/ay ve yıllarda oluşacak anne-bebek ilişkisinin temelini oluşturur. Doğum sonu dönem annenin bebeği ile yakınlık kurmaya en çok istekli olduğu dönemdir. Annenin bebeğini görmesi, ona dokunması ve onunla etkileşime geçmesi bebeğini algılamasını olumlu yönde etkiler.^{1,2} Annede bebeğine ait olumlu duygular gelişmesinin, anne bebek ilişkisinin niteliğine ve bebeğin büyüme ve gelişimine katkısı oldukça önemlidir. Annenin bebeğine ilişkin algıları pozitif yönde gelişmez ise kendi sağlığı ve bebeğin sağlığı olumsuz yönde etkilenir. Bebeğini pozitif yönde algılamayan anne bebeğinin bakımını ve beslenmesini ihmal edebilir. Bu durum bebeğin büyüme ve gelişimini yavaşlatabilir.¹ Bu nedenle annenin doğum sonrası yenidoğanı algılama düzeyi belirlenerek, anne bebek ilişkisi için risk oluşturan durumlar erken evrede tespit edilip, aralarındaki etkileşim güçlendirilmesi önemlidir. Anne bebek arasındaki etkileşimi başlatmak için anne ile bebeğinin doğumdan hemen sonra birlikteliklerinin sağlanması gerekmektedir.^{1,4,5} Bu kısa sürede başlayan birliktelik maternal bağlanmanın da oluşmasını hızlandırır.

Maternal bağlanma annenin bebeğine sevgiyle bağlanmasıdır.⁶⁻⁸ Bu nedenle, bağlanma olgusunda anne anahtar konumdur.⁹ Maternal bağlanmada, sadece bebeğin bakım gereksinimlerinin yerine getirilmesinin yanı sıra annenin bebeğine sevgiyle yaklaşımının da başarılması gerekir.⁶⁻⁸ Çocuğun büyüme ve gelişmesinde önemli rolü olan maternal bağlanma bu nedenle eşsiz bir bağlıdır.^{7,8} Anne ile bebek arasında yaşamın ilk yılında güvenli bağlanma sağlanmaz ise bebek emosyonel, sosyal fiziksel, zihinsel ve dil gelişimi yönünden problemler yaşar. Maternal bağlanmada, başarısızlık yaşandığı durumlarda, bebek istismar ve ihmal açısından risk altındadır.⁶⁻⁸ Anne-bebek arasındaki bağlanmanın en önemli bölümü doğumdan hemen önce başlar ve doğumdan sonraki aylarda gelişerek devam eder. Annenin bebeği ile kurduğu ilişki ve etkileşim ne kadar erken dönemde başlar ve sağlıklı bir şekilde gelişirse annelik duygusu da o kadar kuvvetli geliştiği bildirilmiştir.^{1,2} Doğumla birlikte, anne bebek arasında daha aktif olan bu süreç, kişinin gelişimini, diğer insanlarla ilişkilerini ve uyumunu etkileyerek, yaşam boyunca etkinliğini sürdürür.^{2,10-12} Bu nedenle ebe ve hemşireler, annelerin bebeklerine karşı gösterdikleri yaklaşımı sağlıklı bir şekilde değerlendirebilmeleri için, anne-bebek arasındaki normal bağlanma sürecinde ve doğum sonrası olumlu anne-bebek bağlanmasının geliştirilmesinde önemli rol oynamaktadır.^{1,2,12}

Araştırma postpartum dönemde primipar annelere loğusa ve yenidoğan bakımı konusunda verilen eğitimin

yenidoğanı algılamaya ve maternal bağlanmaya etkisini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Hipotezler: Ho: Loğusa ve yenidoğan bakımı eğitimi primipar annelerin yenidoğanı algılamayı ve maternal bağlanmayı etkilemez

H₁: Loğusa ve yenidoğan bakımı eğitimi primipar annelerin yenidoğanı algılama düzeylerini geliştirir.

H₂: Loğusa ve yenidoğan bakımı eğitimi primipar annelerin maternal bağlanma düzeyini geliştirir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Son test kontrol gruplu yarı deneme modeliyle yapılan araştırma Mart 2009- Şubat 2011 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini, Erzurum da bir aile sağlığı merkezinde primipar, postpartum dönemde olan anneler oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise güç analizi ile belirlenen rastlantısal örnekleme yöntemiyle seçilen 55 kontrol, 55 eğitim grubunda olmak üzere toplam 110 anne oluşturmuştur. Yapılan güç analizinde anlamlılık seviyesi 0.05, güven aralığı 0.95, etki büyüklüğü 0.7 ve evreni temsil gücü %95 oranındadır. Bu sonuca göre örneklem büyüklüğünün evreni temsilde yeterli olduğu belirlenmiştir. Eğitim ve kontrol grubu, aile sağlığı merkezine kayıtlı ve örneklem kriterlerine uyan primipar anneler sırasıyla rastlantısal olarak bir eğitim bir kontrol grubuna olacak şekilde alınmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul etmeyen anne olmamıştır. Evren özellikleri en az ilkökul mezunu olma, iletişime ve işbirliğine açık olma ve tanılanmış psikiyatrik bir hikâyesi bulunmama, miadında doğum yapmış olma, tekil gebeliğe sahip olma, tedavi ile gebe kalmış olmamadır.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacı tarafından hazırlanan ve annelerin tanıtıcı özelliklerine ilişkin soruları içeren bu form 3'ü açık uçlu olmak üzere toplam 10 sorudan oluşmaktadır

Yenidoğanı Algılama Ölçeği: Ölçek Braussard ve Hartner tarafından geliştirilmiştir. Ülkemizdeki geçerlik ve güvenilirlik çalışması 1997 yılında Balcı⁵ tarafından yapılmıştır. Ölçeğin Cornbach alfa güvenilirlik katsayısı .77'dir. Ölçeğin amacı annenin bebeğini algılama durumunu ölçerek, bebeği ile ilgili beklentilerini ve bebeği ile olan ilişkilerindeki var olan sorunları saptamak, ileride emosyonel bozukluğu olabilecek riskli bebekleri tanımlamaktır. Ölçek doğumdan sonraki ilk günlerde (ilk bir hafta içinde) uygulanan YAÖ-1 ve doğumdan 1 ay sonra uygulanan YAÖ-2 olarak iki bölümden oluşmaktadır.

Doğumdan sonraki ilk günlerde uygulanan YAÖ-1 formu; annenin, herhangi bir bebeğin ve kendi bebeğinin ne gibi davranışları olacağı konusundaki algılarını, doğumdan 1 ay sonra uygulanan YAÖ-2 formu ise; annenin bebeği ile geçirdiği ilk 1 aylık sürede yaşadığı Eğitimimleri ve bebeğinin gerçek davranışları konusundaki algılarını içermektedir. 5'li likert tipi olan ve 24 maddeden oluşan bu ölçekte, her bir maddesi 1'den 5'e kadar derecelendirilmiştir. Bu araştırmada ölçeğin Cornbach alfa katsayısı. 80 olarak saptanmıştır.

Doğumdan sonraki ilk günlerde uygulanan YAÖ-1 formu; annenin, herhangi bir bebeğin ve kendi bebeğinin ne gibi davranışları olacağı konusundaki algılarını, doğumdan 1 ay sonra uygulanan YAÖ-2 formu ise; annenin bebeği ile geçirdiği ilk 1 aylık sürede yaşadığı deneyimleri ve bebeğinin gerçek davranışları konusundaki algılarını içermektedir. 5'li likert tipi olan ve 24 maddeden oluşan bu ölçekte, her bir maddesi 1'den 5'e kadar (hiç, çok az, orta derecede, biraz fazla, çok fazla) derecelendirilmiştir. YAÖ-1 ve YAÖ-2'den alınan puanlar ayrı ayrı hesaplanır ve aşağıdaki formüle göre değerlendirilir. Bu araştırmada ölçeğin Cronbach alfa katsayısı. 80 olarak saptanmıştır.

Annenin Algı Puanı = (Herhangi bir bebek 1+2'nin toplam puanı) – (Sizin Bebeğiniz 1+2'nin toplam puanı)

"0" olduğunda anne herhangi bir bebeği kendi bebeğiyle aynı algılıyor.

"0" 'dan büyük olduğunda anne bebeğini olumlu algılıyor. "0" 'dan küçük olduğunda anne bebeğini olumsuz algılıyor demektir.

Maternal Bağlanma Ölçeği (MBÖ): Bu ölçek, maternal sevgiyle bağlanmayı ölçmek amacıyla, 1994 yılında Muller tarafından geliştirilmiştir. Muller ölçeğin Cornbach alfa güvenilirlik katsayısı 1 aylık bebeği olana annelerde .85, 4 aylık bebeği olan annelerde ise .76 olarak bulunmuştur. MBÖ Türk toplumuna Kavlak ve Şirin⁸ tarafından uyarlanmış bir ve dört aylık bebeği olan anneler üzerinde geçerlik ve güvenilirliği test edilmiştir. Ölçeğin Cornbach alfa güvenilirlik katsayısı 1 aylık bebeği olan annelerde .77, 4 aylık bebeği olan annelerde ise .82 olarak saptanmıştır. Sevgiyi gösteren maternal duygu ve davranışları ölçen MBÖ 4'lü likert tip bir ölçek olup 26 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte her madde doğrudan ifadeleri içermekte ve 1-4 arasında puan verilerek derecelendirilmektedir. Puan arttıkça maternal bağlanmanın yüksek olduğunu göstermektedir. Bu araştırmada ölçeğin Cornbach alfa güvenilirlik katsayısı .87 olarak saptanmıştır.

Verilerin Toplanması

Verilerin toplanmasında KBF, YAÖ-1, 2 ve MBÖ annelere verilerek doldurmaları istenmiştir. Eğitim ve kontrol grubundaki annelere doğumdan sonra 1. haftada KBF ve

YAÖ-1, doğumdan sonraki 4. haftada MBÖ ve YAÖ-2 ve doğumdan 12 hafta sonra MBÖ uygulanmıştır.

Girişim

Eğitim grubundaki (eğitim grubundaki) annelere loğusa bakımı (beslenme, uyku, dinlenme, banyo, hijyen, annelik hüznü ve postpartum depresyon) ve yenidoğan bakımı (beslenme, emzirme, banyo, göbek bakımı, gaz sancısı, alt değiştirme, bebeğin günlük bakımına katılma), anne-bebek ilişkisi konularında iki aşamalı eğitim yapılmıştır. Doğumdan sonraki birinci hafta eğitim grubuna eğitimin birinci aşaması, doğumdan sonraki 2. haftada eğitimin ikinci aşaması tamamlanmıştır. Eğitimler ev ziyaretleri düzenlenerek yüz yüze görüşme yöntemi ile 6. ve 10. haftalarda tekrar edilerek sürmüştür. Her bir eğitim ortalama 40 dakika sürmüştür. Eğitimde kullanılan materyal veri toplama ve eğitim sürecinde eğitim grubundaki annelere hediye edilmiştir.

Kontrol grubuna herhangi bir girişimde bulunulmamıştır. Eğitimler tamamlanıp testler uygulandıktan sonra eğitim kitapçıkları kontrol grubundaki annelere de hediye edilmiştir.

Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Etik Kurulundan onay ve araştırma kapsamına alınan annelerin kayıtlı bulunduğu aile sağlığı merkezi için resmi izinler alınmıştır. Araştırmalarda insan olgusunun kullanımı bireysel hakların korunmasını gerektirdiğinden "bilgilendirilmiş onam" koşulu etik ilke olarak yerine getirilmiştir. Araştırmaya katılan bireyler, araştırmaya katılıp katılmamakta özgür oldukları ve araştırmadan istedikleri zaman ayrılacakları konusunda bilgilendirilmiştir. Araştırmaya katılacak bireylere, bireysel bilgilerin başkalarına açıklanmayacağı konusunda açıklama yapıp "gizlilik ilkesine" uyulmuştur.

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmadan elde edilen verilerin değerlendirilmesinde yüzdellik, ki-kare, varyans analizi ve korelasyon kullanılmıştır.

BULGULAR

Postpartum dönemdeki primipar annelere loğusa ve yenidoğan bakımı konusunda verilen eğitimin yenidoğanı algılama ve maternal bağlanmaya etkisi değerlendirilmiştir. Araştırmada eğitim grubundaki annelerin %43.6'sı 23-28 yaş grubunda %45.5'inin lise mezunu, %92.7'sinin çalışmadığı, %56.4'ünün çekirdek aile olduğu bulunmuştur. Kontrol grubundaki annelerin %49.1'inin 23-28 yaş grubunda %50.9'unun lise mezunu, %96.4'ünün çalışmadığı, %52.7'sinin çekirdek aile olduğu belirlenmiştir. Eğitim ve kontrol grubundaki annelerin özellikleri yönünden benzer oldukları saptanmıştır (p>.05) (Tablo 1).

Tablo 1. Eğitim Ve Kontrol Grubundaki Annelerin Özelliklerinin Karşılaştırılması

Özellikler	Eğitim Grubu		Kontrol Grubu		Anlamlılık
	Sayı	%	Sayı	%	
Yaş					
17-22	21	38.2	23	41.8	$\chi^2=1.93$
23-28	24	43.6	27	49.1	$p>0.05$
29-36	10	18.2	5	9.1	
Eğitim Durumu					
İlköğretim	24	43.6	24	43.6	$\chi^2=1.17$
Lise	25	45.5	28	50.9	$p>0.05$
Üniversite ve üstü	6	10.9	3	5.5	
Aile Tipi					
Çekirdek Aile	31	56.4	24	52.7	$\chi^2=0.14$
Geniş Aile	29	43.6	26	43.7	$p>0.05$
Anneye Yardımcı Olacak Kişi					$\chi^2=1.08$
Var	49	89.1	52	94.5	$p>0.05$
Yok	6	10.9	3	5.5	
Bebeği İsteme Durumu					
İstiyor	54	97.3	53	96.4	$\chi^2=0.343$
İstemiyor	1	2.7	2	3.6	$p>0.05$
Doğum Şekli					
Vajinal Doğum	31	56.4	30	54.5	$\chi^2=0.446$
Sezaryen	24	43.6	25	45.5	$p>0.05$
Hastanede Kalma Süresi					
1 gün	43	78.2	43	78.2	$\chi^2=0.827$
2 gün	11	20.0	10	18.2	$p>0.05$
3 gün	1	1.8	2	3.6	

Eğitim grubundaki annelerin %92.7'si kontrol grubundaki annelerin %85.5'inin bebeğini olumlu algıladığı bulunmuştur. Eğitim ve kontrol grubundaki annelerin bebeğini algılama durumları ile ilgili ölçek puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 2).

Eğitim grubundaki annelerin yenidoğanı algılama düzeylerinin (7.00 ± 4.59) kontrol grubuna (5.50 ± 4.74) göre daha yüksek olduğu, ancak gruplar arasındaki farkın önemli olmadığı saptanmıştır ($p>0.05$) (Tablo 3).

MBÖ puan ortalamaları incelendiğinde 4. haftada eğitim grubundaki annelerin 85.4 ± 9.4 , kontrol grubundaki annelerin ise 80.5 ± 6.0 , 12. haftada eğitim grubundaki

annelerin 93.2 ± 8.4 , kontrol grubundaki annelerin 91.1 ± 17.9 olduğu tespit edilmiştir. Eğitim ve kontrol grubundaki annelerin 4. ve 12. haftada MBÖ puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($p<0.001$, $p<0.05$) (Tablo 4). Eğitim ve kontrol grubundaki annelerin kendi içlerinde 4. ve 12. haftadaki maternal bağlanma puan ortalamalarının da istatistiksel olarak önemli olduğu belirlenmiştir ($p<0.001$) (Tablo 4). Araştırmada annelerin maternal bağlanma ile yenidoğanı algılama arasında önemli düzeyde pozitif yönde bir ilişki saptanmıştır ($p=.001$).

Maternal bağlanma arttıkça yenidoğanı algılama düzeyleride artmaktadır. (Tablo 5).

Tablo 2. Eğitim (s=55) ve Kontrol (s=55) Grubundaki Annelerin Yenidoğanı Algılama Durumlarının Karşılaştırılması

Gruplar	Anne Bebeğini Olumlu Algılıyor		Yenidoğanı Algılama Anne Kendi Bebeğini Herhangi Bir Bebekle Aynı Algılıyor		Bebeğini Olumsuz Algılıyor		
	S	%	S	%	S	%	
	Eğitim Grubu	51	92.7	2	3.6	2	3.6
Kontrol Grubu	47	85.5	5	9.1	3	5.5	
		X ² =1.65		p>0.05			

Tablo 3. Eğitim ve Kontrol Grubundaki Annelerin Yenidoğanı Algılama Düzeyleri

Hafta	Yenidoğanı Algılama		Test ve P
	Eğitim (n=55) X± SS	Kontrol (n=55) X± SS	
4. Hafta	7.00±4.59	5.50±4.74	t=1.674 p=0.097

Tablo 4. Eğitim ve Kontrol Grubundaki Annelerin 4. ve 12. Haftadaki Maternal Bağlanma Düzeyleri

Hafta	Maternal Bağlanma		Test ve P
	Eğitim (n=55) X± SS	Kontrol (n=55) X± SS	
4. Hafta	85.4±9.4	80.5±6.0	t= 3.29 p<0.001
12. Hafta	93.2±8.4	91.1±17.9	t= 6.77 p<0.05
Test ve P	t= 4.63 p<0.001	t= 4.23 (p<0.001)	

Tablo 5. Annelerin Yenidoğanı Algılama ve Maternal Bağlanma İle İlişkisi

Maternal Bağlanma	Yenidoğanı Algılama	
	r	p
	.310*	0.001

*p=0.001

TARTIŞMA

Araştırmada annelerin yenidoğanı algılama durumları incelendiğinde eğitim ve kontrol grubundaki annelerin bebeğini algılama durumları arasında fark olmadığı görülmüştür (p>0.05) (Tablo 2). Altun'un²⁸ adolesan annelerin bebeklerini algılaması üzerinde yaptığı çalışmada, eğitim alan ve almayan gruplar arasında

istatistiksel olarak önemli fark olmadığı belirlenmiştir. "Loğusa ve yenidoğan bakımı eğitimi primipar annelerin yenidoğanı algılama düzeylerini geliştirir" hipotezini desteklememektedir. Bu sonuç, annelerin postpartum dönemde alınan eğitimin yenidoğanı algılama üzerine etkili olmadığını düşündürmektedir. Literatürde annenin yenidoğanı algılamasında bebeğin term olması, bebeğini görmesi, ona dokunması maternal etkileşimin başlatılması yenidoğanı olumlu algılamasında etkili olduğu belirtilmiştir.^{1,3,4,9,13} Araştırmada annelerin isteyerek gebe kalmış olmaları, term bebek olması, ilk bebek olması ve herhangi bir psikiyatrik öykülerinin olmaması her iki grupta da bebeklerini olumlu algılama oranlarının benzer olmasına neden olmuş olabilir. Eğitim ve kontrol grubunun maternal bağlanma puan ortalamalarının da yüksek olması bu sonucu etkilediğini düşündürmektedir.

Annelerin yenidoğanı algılama düzeyleri incelendiğinde gruplar arasındaki farkın önemli olmadığı saptanmıştır (p>0.05) (Tablo 3). Gruplar arasında fark anlamlı çıkmada da eğitim grubunun puanı daha yüksek bulunmuştur. Bu sonuç üzerinde evren özelliklerinin etkili olduğu düşünülmektedir. Evren özellikleri dışında bir grupla çalışılsa (planlanmamış ve riskli gebelik yaşamış gruplar gibi) eğitimin fark oluşturabilir.

Eğitim grubundaki annelerin 4. (p<0.001,) ve 12. (p<0.05) haftada maternal bağlanma düzeylerinin kontrol grubuna göre önemli olarak arttığı saptandı (Tablo 4). Bu bulgu, anneye verilen eğitimin, annenin yeni rolüne uyumunu kolaylaştırarak, bağlanma düzeyinin artışında etkili olduğunu düşündürmektedir. Annelere verilen eğitimde, yenidoğan bakımı ve anne bebek ilişkisinin sağlanmasındaki önemli noktaları vurgulanması eğitim grubundaki maternal bağlanma düzeyindeki artışa katkı sağlamış olabilir. Araştırmaya alınan grubun ilk kez anne olması, daha önce yaşanmış tecrübelerinin olmaması verilen eğitimin etkinliğinde artışa neden olmuş olabilir. Yapılan çalışmalarda da anne bebek etkileşimini artıran girişimlerin, bebekle vakit geçirmenin ve bakımına katılma gibi yaklaşımların maternal bağlanmada etkili olduğu belirtilmiştir.¹³⁻¹⁹ Literatürde, araştırma bulgumuzu destekler niteliktedir. Bu durum postpartum dönemde ebe ve hemşireler tarafından verilen eğitim ve danışmanlık hizmetleri maternal bağlanma düzeylerini artırıp daha da güçlendireceğini göstermektedir.

Araştırmada annelerin maternal bağlanma düzeyinin artması ile yenidoğanı olumlu algılamanın arttığı belirlenmiştir (p=.001) (Tablo 5). Literatürde de yenidoğanı algılamada maternal bağlanmanın etkili olduğu belirtilmiştir.^{1,3,4,9,13} Araştırma bulgusu ile literatür ile örtüşmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Primipar annelere postpartum dönemde loğusa yenidoğan bakımının yenidoğanı algılama ve maternal bağlanmaya etkisini değerlendiren araştırmada annelere verilen eğitimin yenidoğanı algılama üzerine etkili olmadığı fakat annelerin maternal bağlanma düzeylerini önemli düzeyde arttırdığı tespit edilmiştir.

Bu kapsamda; anne bebek bağlanmasının başlatılmasında özellikle doğum sonrası dönemde ebelik/hemşirelik yaklaşımları önem taşımaktadır. Bu süreçte ebe ve hemşirelerin girişimleri anne ve bebek sağlığını, anne ve bebek bağlanmasında gelişecek riskleri erken dönemde tespit etmeleri açısından önemlidir. Postpartum dönemdeki primipar annelerin maternal bağlanmayı, daha kısa sürede geliştirmek için annelerin doğum sonrası konuyla ilgili eğitimi önerilebilir. Özellikle birinci basamak sağlık kuruluşlarında çalışan ebelerin/hemşirelerin hizmet içi eğitimlerinde maternal bağlanmanın erken dönemde oluşmasının önemine yer verilmesi ve ebe/hemşirelerin ev ziyaretlerinde annelere bu konuda danışmanlık yapmaları önerilebilir. Ayrıca ev ziyaretleri sırasında bu konu ile ilgili kitapçık, broşür gibi materyallerde verilebilir. Annelere verilen eğitimin maternal bağlanma düzeylerini önemli düzeyde arttırdığından ebe ve hemşirelerin bu konunun üzerinde önemle durması önerilir.

Teşekkür

Araştırmayı finansal açıdan destekleyen Atatürk Üniversitesini BAP koordinatörlüğüne teşekkür ederim.

KAYNAKLAR

- Manav G, Yıdırım F. Term ve preterm bebek annelerinin bebeklerini algılama durumları. *Cumhuriyet Tıp Derg* 2010; 32: 149-157.
- Güleşen A, Yıldız D. Erken Postpartum Dönemde Anne Bebek Bağlanmasının Kanıta Dayalı Uygulamalar ile İncelenmesi. *TAF Prev Med Bull* 2013;12(2):177 -182.
- Görak G. Yenidoğan Hemşireliğinde Etik, Temel Neonatoloji ve Hemşirelik İlkeleri, 31-40. Nobel Tıp Kitabevi Ankara (2002).
- Çavuşoğlu H. Çocuk Sağlığı Hemşireliği, Sistem Ofset Basım Evi. Ankara (2008).
- Balcı SA. Yüksek Lisans Tezi "İlk Kez Doğum Yapan Annelerin Bebeklerini Algılama Durumları" 1997.
- Tilokkulchai F, Phatthanasiriwethin S, Vichitsukon K, Serisathien Y. Attachment behaviors in mothers of premature infants : a descriptive study in Thai mothers. *Journal perinatal Neonatal Nursing* 2002; 16(3):69-83.
- Kavlak O, Sirin A. Anne ve babaya ait bağlanma ve hemşirenin rolü. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Derg* 2007; 23:183-94.
- Kavlak O, Sirin A. Maternal bağlanma ölçeğinin Türk toplumuna uyarlanması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Derg* 2009;6:189-202.
- Şebnem Soysal A, Bodur Ş, İşeri e, Şenol S. Bebeklik Dönemindeki Bağlanma Sürecine Genel Bir Bakış. *Klinik Psikiyatri Derg.* 2005;8:88-99.
- Keskin G, Çam O. Ergenlerin ruhsal durumları ve anne baba tutumları ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Anadolu Psikiyatri Derg.* 2008; 9:139-147.
- Çalışır H, Karaçam Z, Akgül FA, Kurnaz DA. Doğum sonrası ebeveynlik davranışı ölçeğinin Türkçe formunun geçerliği ve güvenilirliği. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Derg.* 2009;12: 1-8.
- Taffazoli M, Montakhab Asadi M, Aminyazdi SA, Shakeri MT. The Relationship between Maternal-Fetal Attachment and Mother-Infant Attachment Behaviors in Primiparous Women Referring to Mashhad Health Care Centers. *J Midwifery Reprod Health.* 2015; 3(2):318- 327.
- Amankwaa L, Pickler R, Boonmee J. Maternal Responsiveness in Mothers of Preterm Infants, *Newborn Infant Nurs Rev* 2007;7:25-30.
- Tallandini MA, Scalembra C. Kangaroo mother care and mother-premature infant dyadic interaction. *Infant Mental Health J* 2006; 27:251-275.
- Altaweli R, Roberts J. Maternal-infant bonding: a concept analysis. *Br J of Midwifery* 2010; 18:552-559.
- Ahn HY, Lee J, Shin HJ. Kangaroo care on premature infant growth and maternal attachment and post-partum depression in South Korea. *J Trop Pediatr* 2010; 56(5):342-344.
- Güleşen A, Yıldız D. Erken postpartum dönemde anne bebek bağlanmasının kanıta dayalı uygulamalar ile incelenmesi. *TAF Prev Med Bull* 2013; 12(2):177-182.
- Scharfe E. Maternal attachment representations and initiation and duration of breast feeding. *JHL* 2012; 28(2):218-225.
- Mutlu C, Yorbık Ö, Tanju İA, Çelikel F, Sezer G. Doğum öncesi, doğum sırası ve doğum sonrası etkenlerin annenin bağlanması ile ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Derg* 2015; 16(6):442-450.